

Temahæfte

En legende tilgang

Vi skal bringe legen ind i hverdagen

Den styrkede læreplan forpligter os på at arbejde med læring hele dagen. Læring i dagtilbud skal især ske gennem leg og på måder, som inddrager børnenes perspektiver.

En legende tilgang er relevant i både voksenstyrede aktiviteter, børns selvorganiserede leg og samspil og i de daglige rutiner. I dette hæfte er der særligt fokus på en legende tilgang i rutinerne, som udgør omkring halvdelen af tiden i børns hverdag i dagtilbud.

En legende tilgang skaber kvalitet i læringsmiljøet ved at styrke de voksnes fokus på børneperspektiver, på de enkelte børns legekompetencer og på at skabe stemninger, som er rare at være i.

I Børnehusene Kokkedal har vi erfaringer med en legende tilgang fra legeaktiviteter omkring fælles legemanuskripter og fra vores arbejde med Måltidspædagogikken. Både i legeaktiviteterne og i rutinerne omkring måltiderne arbejder vi med fokus på at skabe plads til de legende samspil og til børnenes aktive deltagelse, eksperimenteren og mulighed for at præge samværet. Samtidig har vi fokus på, at det er os som voksne, der via vores refleksion, sprogbrug og handling skaber det gode læringsmiljø. Disse erfaringer skal vi bygge videre på og udbrede til en legende tilgang i alle hverdagens rutiner.

Dette temahæfte handler om, hvad det vil sige at have en legende tilgang i samspillet med børnene. Hæftet beskriver, hvordan vi konkret kan praktisere en legende tilgang, og hvordan vi kan udvikle vores kompetencer til en legende tilgang i alle hverdagens sammenhænge.

God arbejdslyst!

Hvad vil det sige at have en legende tilgang?

Et pædagogisk læringsmiljø præget af en legende tilgang er kendetegnet ved, at de voksne:

- bringer legestemninger ind i hverdagens rutiner.
- griber og værdsætter børnenes legeinitiativer i alle typer sammenhænge.
- understøtter børns læringspotentialer på legende måder.
- spontant inddrager leg, fantasi og humor til at vende udfordrende situationer.
- omsætter dokumenteret viden om det enkelte barns interesser til legende samspil.

Legestemning som pædagogisk fokus

Legestemninger opstår af dynamikken og samspillet i vores handlinger. Det kan være handlinger, som bruges til at skabe en forestilling om, at en dukke er en levende baby, eller at man bekæmper en fælles fjende i et computerspil. Legestemninger skabes via udsagn, mimik, kropssprog, lyde og remedier.

Legestemninger er kendetegnet ved:

- Optagethed af øjeblikket.
- Fornemmelse af samhørighed.
- Et ønske om, at legen skal fortsætte.

”Dér, hvor vi siger ja til det meste og gerne vil både hinanden og de indfald, der kan skabe legesituationer i en allestedsnærværende fremtid. Der kan legestemningerne foregå og blive ved med at foregå.” Helle Marie Skovbjerg i bogen Om leg s. 106.

Hvordan vi praktiserer en legende tilgang

Inspirerer børn til at lade som om.

Fx "Vil I med en tur op på mit flyvende tæppe?"

Inviterer børn til at tænke i 'hvad nu hvis'.

Fx "Tænk, hvis vi mødte en tryllefe – hvad skulle vi så sige til feen?"

Træder ind i et forestillet univers sammen med børnene.

Fx "Skal vi lege, at vi er astronauter, som er ved at tage vores rumdragter på?"

Responderer på børns legeinitiativer.

Fx "Ja tak, jeg vil gerne smage jeres lækre kage – uhm!"

Støtter op om kollegers legeinitiativer.

Fx "Vi forstyrrer dem ikke lige nu, de er vist rejst en tur til Månen."

Hjælper børn med at fantasere og oversætter deres handlinger til legetænkning.

Fx "Jeg spiser lige min ormesuppe med tudseøjne, mmm lækkert – hvad spiser I?"

Skaber en legestemning, som er rar at være i.

Fx "Ej, den frække støvle er vist ude på at drille dig i dag, kan du så være sød lille støvle!"

Skaber fælles opmærksomhed omkring noget forestillet.

Fx "Kan I se trolden nede under broen, dens lange næse stikker frem lige derovre."

Er nærværende og anerkendende omkring børns forestillinger.

Fx "Ja, måske leger de to sommerfugle fangeleg – de har det sikkert rigtig sjovt."

Perspektivbevidsthed

I den pædagogiske praksis skal mange forskellige perspektiver være i spil og ofte på samme tid. Vi skal fx både understøtte børnenes sproglige udvikling, deres selvhjulpenhed og deres legekompetencer. For at vi kan understøtte børnenes læringspotentialer bedst muligt, skal vi gøre os klart, hvilket perspektiv der lige nu skal stå forrest.

Et legende samspil er en vigtig ingrediens i et læringsmiljø af høj kvalitet, fordi det skaber mening, engagement og dermed også læringsparathed hos børnene. Den legende tilgang er et pædagogisk perspektiv, som skal medtænkes og afvejes nøje i forhold til andre perspektiver, fx at børn skal lære at vente på tur og lytte til hinanden. En legende tilgang kan fx have til formål at gøre et bestemt barn trygt nok til at ytre sig foran en gruppe, understøtte et bestemt barns mod til at bruge sproget eller skabe en god stemning omkring samværet i garderoben for alle børn.

Det legende passer ikke ind i enhver situation, og børn kan nogle gange godt indgå i engageret nærvær, uden at samspillet er legende. Men den legende tilgang skal være en del af den enkelte medarbejders værktøjskasse, som efter et pædagogisk skøn kan trækkes frem i enhver situation. Alt efter stemningen i den konkrete situation og det primære pædagogiske perspektiv vil den legende tilgang altså stå mere eller mindre i forgrunden.

Tegn på kvalitet i læringsmiljøet

Det pædagogiske læringsmiljø udgøres af de voksnes refleksion, sprogbrug og handling. Derfor skal kvaliteten i læringsmiljøet i høj grad måles på, hvordan vi arbejder med at udvikle vores kompetencer til en legende tilgang. Kvaliteten skal også måles på, hvordan vi indgår i samspil med børnene, og hvordan vi inviterer forældrene til at bidrage til udviklingen af et læringsmiljø præget af legestemninger.

Tegn på kvalitet

- Personalegruppen har fælles viden om børns legeudvikling og legens elementer og funktioner.
- Personalegruppen har en professionel sprogbrug omkring en legende tilgang.
- Personalegruppen har fælles mål og opmærksomheder for udvikling af legemiljøet.
- Personalegruppen reflekterer over, hvordan det legende kan kombineres med andre perspektiver på praksis.
- Alle medarbejdere indgår flere gange dagligt i legende samspil med børnene.
- Voksne deltager dagligt i børns fantasilege.
- Der arbejdes systematisk med fælles legemanuskripter i personalegruppen.
- Alle medarbejdere laver prøvehandlinger med fokus på udvikling af egne legekompetencer.
- Forældre får konkret information om, hvordan personalegruppen anvender en legende tilgang til at understøtte deres barns trivsel, udvikling og læring.
- Forældre får løbende handleansende information om, hvordan de kan lege og fantasere sammen med deres barn og bidrage til at skabe legestemninger i hverdagen.

Rumdragter i garderoben

Et barn havde ikke lyst til at tage overtøj på, når børnehavegruppen skulle på legepladsen. De voksne oplevede det som en daglig udfordring at motivere barnet til at gå med i garderoben og begynde at tage tøj på. De voksne besluttede at bruge barnets interesse for raketter og rumvæsner til at skabe en bedre stemning omkring barnet i garderoben. Efter frokosten en dag sagde de voksne til børnene: ”Om lidt skal vi ud og flyve en tur i vores rumraket, så først skal vi lige have vores rumdragter på – kommer I med?” Barnet ville nu pludselig gerne med, og den fælles forestilling om at være astronauter skabte en legestemning i garderoben, hvor det blev sjovt og rart for barnet at tage tøj på og gå med på legepladsen.

Idéer til prøvehandlinger

Hver dag i en uge tale om samspillet i garderoben som forberedelse til en tur til Månen/en tur i Zoologisk have/en rejse til julemandens rige med afsæt i et bestemt barns interesser.

Undersøge, hvornår det er let/svært at blive i forestillingen som voksen, hvordan børnene kan inviteres ind i og fastholdes på den fælles forestilling, og hvornår det evt. bliver vanskeligt.

Hver dag i en uge under frokostmåltidet tale om maden som noget andet, end det er, fx tudseøjne, edderkoppeboller eller dragetæer med afsæt i børnenes interesser.

Undersøge, hvornår det er let/svært at blive i forestillingen som voksen, hvordan børnene kan inviteres ind i og fastholdes på den fælles forestilling, og hvornår det evt. bliver vanskeligt.

Under borddækningen tale om borddækningen som tjenernes forberedelse af restauranten, før de fine gæster kommer og spiser.

Undersøge, hvordan du kan guide børnene gennem deres opgaver, samtidig med at du indgår i en legerolle og bliver i legens univers.

Tale til tøjet i garderoben: ”Nej altså lynlås – du skal da ikke begynde at spise stoffet!”

”Hov støvle, kan du så lige komme hen på Annas fod – du skal ikke prøve på at stikke af, Anna skal bruge dig, så hun ikke fryser tæerne!” ”Hvad er det, jeg kan høre, jeg tror, din hue sagde: Tag mig på, jeg vil også med ud på legepladsen!”

Undersøge, hvor let/svært det er som voksen at anvende denne måde at tale om af- og påklædningen på, og hvad det gør ved børnene.

Som stuepersonale mindst en gang dagligt i en uge invitere alle børnene til at fantasere om noget fælles i en af de daglige rutiner.

Undersøge, hvad det gør ved stemningen i den pågældende rutine, og hvordan I som voksne hver især bidrager til at skabe legestemning omkring rutinen.

Gennem en uge kommentere og anerkende kollegers legende tilgang, hver gang du bemærker legende adfærd hos en kollega.

Undersøge, hvor ofte man bemærker legende tilgange hos hinanden, i forhold til hvor ofte den enkelte selv mener at anvende en legende tilgang.

Som stuepersonale i en uge registrere, hver gang man bemærker en kollega praktisere en legende tilgang.

Undersøge, i hvilke situationer og sammenhænge I mest og mindst bruger en legende tilgang.

Mere faglig inspiration

Rutinepædagogik. Film af Søren Smidt og Svend Rossen. Findes på emu.dk.

Kom ind i legen! Fælles legemanuskripter som pædagogisk metode. K. Avenstrup og S. Hudecek. Dafolo, 2016.

Om leg. Legens medier, praktikker og stemninger. Kap. 3. Helle Skovbjerg Karoff. Akademisk Forlag, 2013.

Børnehusene Kokkedals Temahæfte om Måltidspædagogik.

Børnehusene Kokkedals Temahæfte om Leg.

